

Iz naše doline³

Lete V.

1939/40

Izdaja Podmladek Rdečega križa v Sodražici.

D.L.

Božični prazniki.

Zajc Marija IV.r.v.l.š.

Dnevi hitro potekajo, kakor v pravljici prihaja Božič - rojstvo Jezusovo.

Dela je mnogo. Vse čisti stanovanja in se trudi, da bi bilo tembolj snažno za te svete in vesele praznike. Dan pred božičem delajo nekateri božično drevesce, ki pa ni v nikakršni zvezi z Jezusovim rojstvom, česar nas pa jaslice kaj živo spominjajo.

V mraku kadimo po vsej hiši in po vseh shrambah s kadihom, molimo in kropimo z blagoslovljeno vodo. Prijeten vonj in vroča molitev za srečo in zdravje vse družine, se dviga proti nebu. Nato zavlada sveti mir, le svete božične pesmi se slišijo iz hiš.

Ko pride čas, se odpravimo k polnočni maši. Ljudje so toplo oblečeni, oči se jim iskrijo v tihem in blaženem veselju.

V cerkvi je vse razsvetljeno. Ravno o polnoči se začne sveta maša, ker ravno o polnoči se je rodil v hlevcu nad Betlehemom Jezus. Po polnočnici gremo k zaželenemu počitku.

Na sveti dan ljudje strašijo majhne otroke, ki bi šli radi v vas, da jih bodo vrgli tamkaj v peč.

K božičnim praznikom spada Novo leto ali obrezovanje Gospodovo in Sv. trije kralji.

Moja prijateljica.

Urh Milena II.r.v.l.š.

Še, ko sva bili majhni, sva sklenili z Majdo, da si bova prijateljici. In res sva si še do danes. Vsako nedeljo sva skupaj. Popoldne po nauku grem najprej domov, da kaj pojem, potem pa brž k njej. Pridejo še drugi otroci in se lovimo, žogamo, a ne za dolgo. Piše se Pakiž. Stanuje za vodo. Imam še mnogo prijateljic, a najljubša mi je ta. Je zelo pridna in dobra. Tudi uči se rada, zato hočem ostati vedno prijateljica z njo.

Štupica Jože III.r.v.l.š.

Te voščilne pesmi domačega pesnika Primoža Puclja, roj. l. 1862., mi je povedala njegova sestrična Alojzija Pucelj.

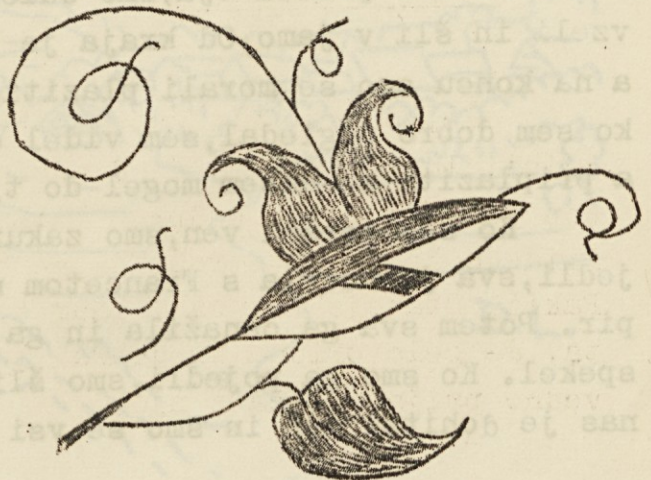
Ne vem, kaj revež bi začel,
okoli je že leto,
ne vem kateri bi zapel,
spet pesnico za teto.

Že vem, katera roji mi
že dolgo v glavi,
zatorej draga, usojam
si zapet jo, k Vaši slavi.

Da b' dolgo živeli!
Se dobro imeli in
enkrat pri Bogu
v nebesih sedeli.

Oh, da b' se pomnožilo
vam let prekrasnih
se število, moje srčno
je voščilo!

Sonce sreče naj goreče
žarke sije dol'na te.
Prej ko zaj'de, pa naj
najde, zate urice zlate.

Dragi sestrični
rdečkastih lic,
zopet pošiljam
par skromnih vrstic.
Godu veselem to jaz
rad storim,
sto sreč iz dna duše
iskreno želim.

Približal se je tvoj veseli god,
naj živi te ljubi Bog.
Naj venec vse sreče se vedno
ti spleta, mir in veselje srce
ti hladi, prihodnjost naj ti zadovoljnost obeta
in vsaka nadloga proč naj beži.

Grdon z jamo.

Kleindienst Franci

Nekega popoldne se pripeljejo Lovro, France in Lovretov sošolec Menart. Domenili smo se, da gremo v Grdon gledat jamo in kapnike. In res, vzeli smo s seboj vse potrebne stvari. Jaz sem nesel nahrbtnik, rovnico in baterijo. Menart je imel s seboj aparat za slikanje. France je nesel živila in posodo.

Ko smo prišli tja, smo odložili vse, le vsak svojo baterijo smo vzeli in šli v jamo. Od kraja je bila zelo velika in smo lahko stali, a na koncu smo se morali plaziti po trebuhu. Jaz sem prišel najdlje, ko sem dobro pogledal, sem videl drugi večji vhod in mnogo kapnikov, a priplaziti se nisem mogel do tja, ker je bila odprtina preozka.

Ko smo prišli ven, smo zakurili in skuhali jajca. Ko smo jih pojedli, sva jo ucvrla s Francetom na vso sapo na bližnjo nivo po krompir. Potem sva ga osnažila in ga zakopala v žerjavico, da se je lepo spekel. Ko smo ga pojedli, smo šli domov. A nesreča ne počiva, na polju nas je dohitel dež in smo se vsi premočili do kože.

Dr. Ivan Prijatelj.

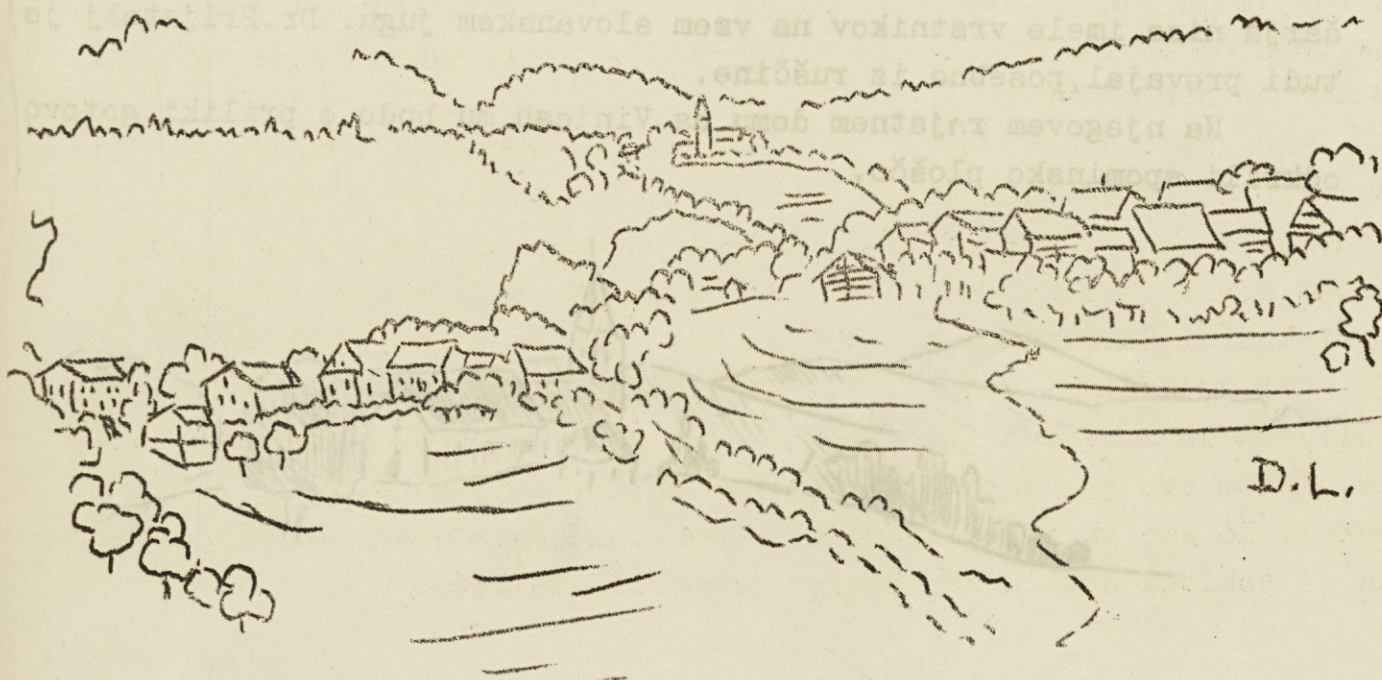
Pakiž Neža

Slovenska zemlja nam je dala mnogo slavnih mož, ki uživajo svetoven sloves. Nekateri smo že vrnili materi zemlji, nekateri pa še sedaj opravljajo svoje delo.

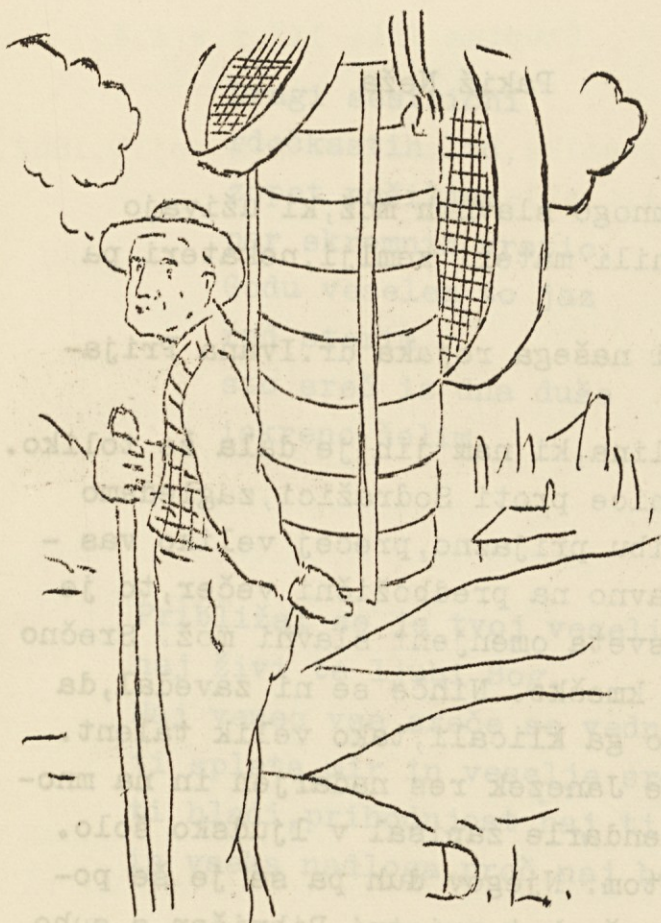
Tako smo 23. maja 1937 izgubili našega rojaka dr. Ivana Prijatelja.

Dala nam ga je naša slavna dolina, ki nam jih je dala že toliko. Če gremo po banovinski cesti iz Ribnice proti Sodražici, zagledamo kmalu od Žlebiča naprej na levem hribu prijazno, precej veliko vas - Vinice. Tu je v trdni kmečki hiši ravno na predbožični večer, to je 23. decembra 1875. leta zagledal luč sveta omenjeni slavni mož. Srečno božično dete je bilo vzgojeno čisto kmečko. Nihče se ni zavedal, da tiči v "Kuparjevem Janezku", kakor so ga klicali, tako velik talent. Ko pa je oče končno izprevidel, da je Janezek res nadarjen in na mnoga prigovarjanja sovaščanov, ga je vendarle zapisal v ljudsko šolo. Obiskovati jo je začel z devetim letom. Njegov duh pa se je še posebno začel bistriti potem, ko ga je oče kot pristni Ribničan s suho robo jemal na svoja potovanja. Zlasti sta hodila po Koroškem.

Kot študent na ljubljanski gimnaziji, se je izkazal z izrednim talentom. Kmalu je obvladal tudi ruščino. Njegova želja je sicer bila, da bi študiral medicino, vendar se je kmalu znašel na svojem pravem mestu. Globoka ljubezen do ruske književnosti ga je napotila, da je na Dunaju prestopil na slavistiko. Že kot dijak je bil knji-

D.L.

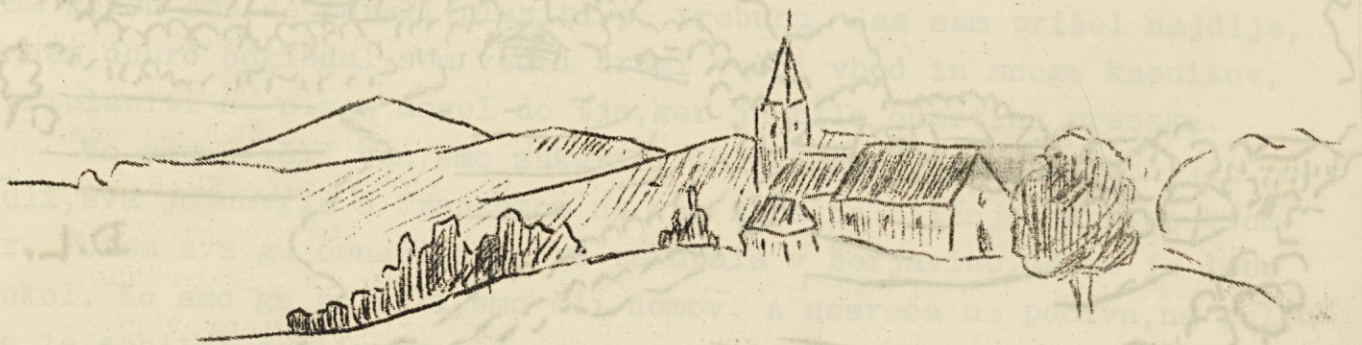

žničar slavnega Jagiča. Pot ga je povedla tudi v Rusijo, kjer je študiral pri Pupinu. Leta 1902 je na Dunaju dosegel doktorat iz filozofije. Nato je odšel v Rusijo izpopolnit svoje znanje. Potoval je tudi na Finsko, v Nemčijo in v Francijo. Kot knjižničar dunajske dvorne biblioteke, si je še bolj izpopolnil znanje jezikov. V tej službi je ostal do osvobojenja 1918. Medtem si je pridobil že tolik sloves, da so ga vabile razne univerze za poučevanje ruščine in poljščine. Toda najbolj ga je veselil študij slovenske književne zgodovine, vrnil se je v domovino in je bil med prvimi, ki so poučevali na slovenski univerzi kralja Aleksandra I. v Ljubljani. Tu je ostal do svoje smrti.

Njegovo književno delo je zelo veliko, a je razmetano po raznih knjigah in časopisih. Članki o Prešernu, Cankarju, Murniku ter njegove velike študije o Stritarju in Aškercu izpričujejo o njegovem velikem duhu.

Dr. Ivan Prijatelj je bil preroditelj slovenske književne kritike in zgodovine, ki jo je dvignil do evropske višine. Njegov slog je bil pesniški. Velik zgleđ je dal dr. Prijatelj tudi s svojimi uvodi k izdajam slovenskih klasikov. Njegove izdaje Jurčiča in Tavčarja niso imele vrstnikov na vsem slovanskem jugu. Dr. Prijatelj je tudi prevajal, posebno iz ruščine.

Na njegovem rojstnem domu na Vinicah mu bodo o priliki gotovo odkrili spominsko ploščo.

D.L.

Hudičeva kočija.

Marolt Anton IV.r.v.l.š.

Bil je v Velikih Laščah semenj. Tamošnji bližnji poredneži so se vračali domov, imeli so ga seveda nekoliko pod klobukom. Med potjo so uganjali raznovrstne šale in burke. Ko so se tega naveličali so začeli kleti vse vprek in se kosati, kateri bo znal bolje. Čez nekaj časa pa povzame besedo najstarejši med njimi in pravi: "Možje in fantje poslušajte me, jest sm narstariji med vami in sem žje marskaj vidu in slišov!" Vsi zakličejo naenkrat: "No, oča le brž povajdte!" Mož se razkorači, pa pravi: "Žje dougu najsm biu toku rezpoložen kukr sm dns, zetu me pa poslušajte. Vi ste zdaj še mladi in buaste muogli še dosti žgancu pojst, praj ku buoste tülku vajdl. Jest in mija Puolona sma žje pedeset lajt ožjenena, kar jih je savajde malu. Skrajgala sma se včasih, dobra sma s bla pa tūdi, ona je men kpila tbaka, jest sm j pa kojjeta!" Tovariši zavpijejo: "Stric, al dajte kaj družga, tu nas ne briga!" Mož nadaljuje: "Malu počakte, pa boste kmal zvajdl. Amkrat smo šli iz sima kukr ncuoj. Bli smo štjerje, precej okrogl, majnil smo se vsake suorte, pa adn reče, jest se pa ne bojim samga rogatega, če pride zdaj smkej. Malu smo ga debjelu pogljedal, po premislte, kaj se je zgudlu. Ku blisk se prkažejo vsa glažava kula, kojni so bli prov črni, z gobcu se je svajtu oginj. Ne voz se je peleu sam tist Bog nas var, še kaj tacga. Grozno je zetūlu in rjeku: "Nuč je mija!" kaj mislte, de se je zdaj tist še kaj oglasu, ja prov nč več, jest sm pa rjeku rogaču : "Puot pa mija!" tkrat se pa zebliiskne

in naj ga blu več!"

Tovariši so z napetostjo poslušali to čudno zgodbo, pa jim je rekel mož: "Če ne vrjamate, pa kukr čte, jest vajm de je blu rajs toku."

Ob morju na počitnicah.

Lovšin Janez III.b

Lansko leto je prišel ata iz Splita in je rekel: "Janez, drugo leto pojdeš pa ti v Split. Zgovoril sem se z nekim gospodom, kateri bo dal sina k nam na počitnice, ti pojdeš pa tja!"

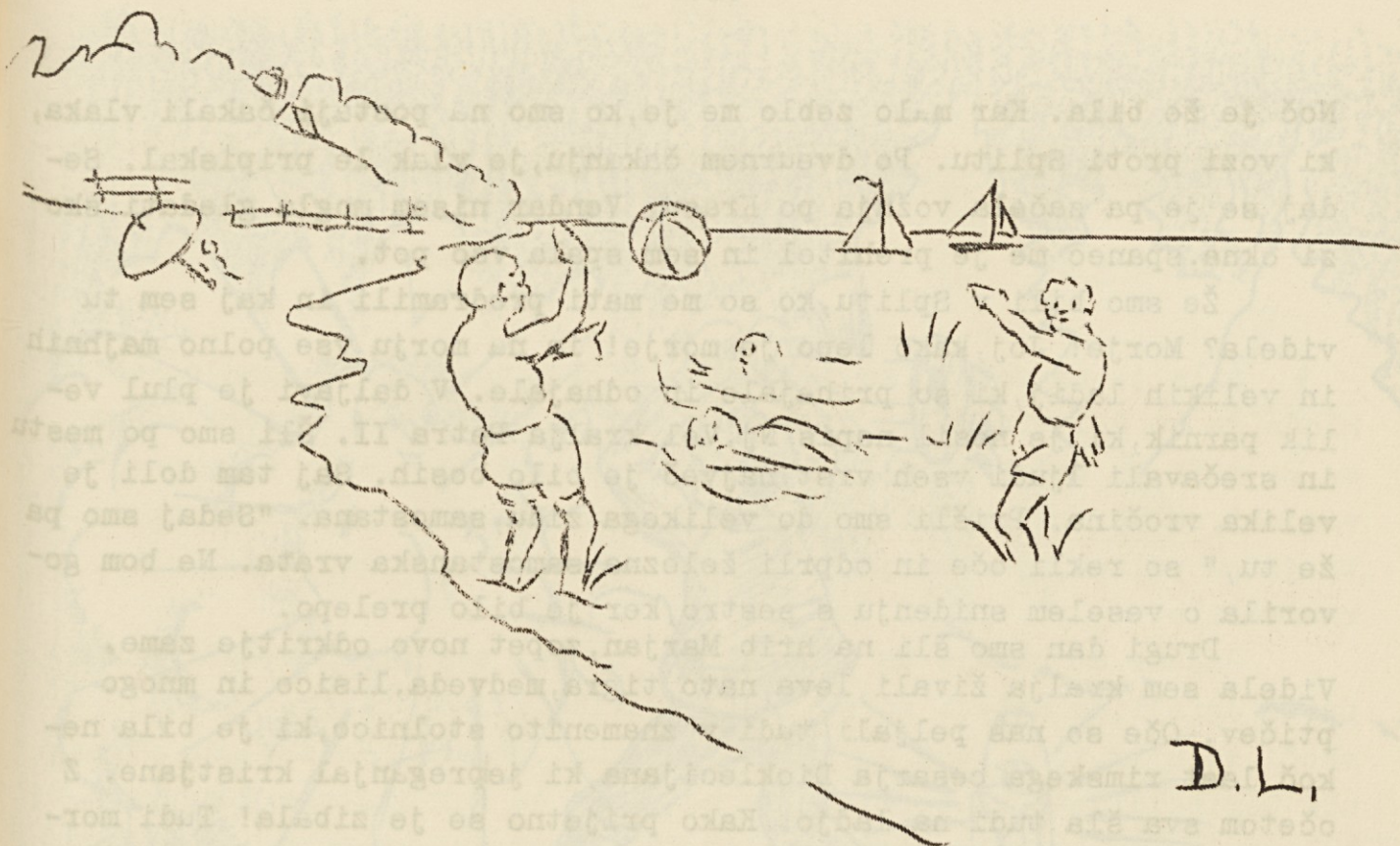
Vse leto sem se že veselil, da bom videl morje. Želja se mi je uresničila. Gospod je pripeljal svojega sina in jaz sem se z vozom odpeljal na vlak. Iz Žlebiča do Ljubljane smo se peljali z navadnim vlakom, naprej do Splita pa z brzovlakom. Po dolgi vožnji, en dan in eno noč, smo bili v Splitu. Ves srečen sem bil, ko sem zagledal morje.

Po kosilu smo se šli kopat v morje. Tam smo dobili Karla Adamiča, ko je veslal v čolnu. Zelo sem se ga razveselil, ko sem ga zagledal. Poklical me je, šel sem k njemu in me je vozil po morju. Bil sem vsak dan ob morju, tam je droban pesek, kjer smo se igrali in nabiral sem tudi školjke. Kadar je plul parnik so se delali veliki valovi. V morju se je prijetno kopati, ker je toplo. Enkrat bi me bili kmalu valovi odnesli. K sreči je bil blizu mene gospod in me je potegnil iz valov.

Večkrat sem šel z gospo tudi po mestu. Razkazovala mi je vse znamenitosti. Videl sem lepe, velike cerkve, tudi hiše so velike. Ulice so ozke. Po mestu vozi avtobus. Z največjim zanimanjem sem si ogledoval v pristanišču parnike, motorne čolne, jadernice in hidroplane. Videl sem parnik iz Amerike, Italije in od drugod.

Mami je bilo dolgčas po meni in je pisala, da pride po me. Jako sem se je razveselil. Šli smo jo čakati k parniku. Ko sem jo zagledal sem kar jokal od veselja. Drugi dan smo šli z motornim čolnom v Trogir. Tam smo si ogledali tovarno za sardele in tovarno za buhač. Videli smo sodni stol iz leta 1,500. Na tistem stolu so sodili kaznence. Če je bil kdo česa obsojen, je moral za kaznen teči okrog vsega Trogirja, nato se je še prijel za železno verigo pod vešali. Če je vse to storil je bil rešen smrti, drugače je bil obešen. V bližini, v neki sobi smo videli kup človeških kosti. Ostanki onih nesrečnejev, ki jih je zadela kruta kazen. Potem smo si ogledali še druge zanimivosti, tako tudi cerkve, ki so zidane iz samega kamna. Tudi kipi

D.L.

so izklesani izkamna. Prava krasota v Trogiru je stolna cerkev. Ko smo si vse ogledali, smo se vrnili z ladjo v Split.

Naslednji dan smo šli na hrib Marjan. Tam je polno raznovrstnih živali, ki so žive, nagačene in veliko jih je shranjenih v špritu. Videl sem: volka, opice, tigra, leva, medveda, lisice in še veliko drugih živali. V enem prostoru so bile same kače. Bile so vse marogaste, mama jih kar gledati ni mogla. Tam je bilo zelo lepo.

Kmalu je prišel čas najinega odhoda. Poslovil sem se od Splita in našega lepega, nepozabnega morja, ob katerem sem prav lepo preživel letošnje počitnice.

Moje potovanje v Split.

Kozina Albina III.b

Večkrat sem slišala v šoli pripovedovati o Jadranskem morju, o naših pristaniščih, o Splitu itd. Vedno sem si želela nekoč videti te kraje. In prav letos, v jeseni se mi je nudila prilika za to.

Šla sem z očetom in materjo obiskat sestro, ki je v Splitu in je še nisem videla. Kako mi je bilo tesno pri srcu, ko smo se doma poslovili in odšli na postajo in kako sem bila vesela, ko sem se peljala preko Grosuplja proti Karlovcu. Pri Metliki so me oče opozorili, da bomo kmalu zapustili ljubo slovensko zemljo in prišli na Hrvaško. In res prestopili smo temno Kolpo in pristali v Karlovcu.

Noč je že bila. Kar malo zeblo me je, ko smo na postaji čakali vlaka, ki vozi proti Splitu. Po dveurnem čakanju, je vlak le pripiskal. Sedaj se je pa začela vožnja po Krasu. Vendar nisem mogla gledati skozi okna, spanec me je prehitel in sem spala vso pot.

Že smo bili v Splitu, ko so me mati predramili in kaj sem tu videla? Morje! Joj, kako lepo je morje! in na morju vse polno majhnih in velikih ladij, ki so prihajale in odhajale. V daljavi je plul velik parnik, ki je nosil napis Nj. Vel. kralja Petra II. Šli smo po mestu in srečavali ljudi vseh vrst, največ je bilo bosih. Saj tam doli je velika vročina. Prišli smo do velikega zidu, samostana. "Sedaj smo pa že tu," so rekli oče in odprli železna samostanska vrata. Ne bom govorila o veselem snidenju s sestro, ker je bilo prelepo.

Drugi dan smo šli na hrib Marjan, zopet novo odkritje zame. Videla sem kralja živali, leva, nato tigra, medveda, lisico in mnogo ptičev. Oče so nas peljali tudi v znamenito stolnico, ki je bila nekoč last rimskega cesarja Dioklecijana, ki je preganjal kristjane. Z očetom sva šla tudi na ladjo. Kako prijetno se je zibala! Tudi morsko vodo sem pokusila. Uh, preveč je slana!

Kljub vsem zanimivostim pa je le prišel trenutek slovesa.

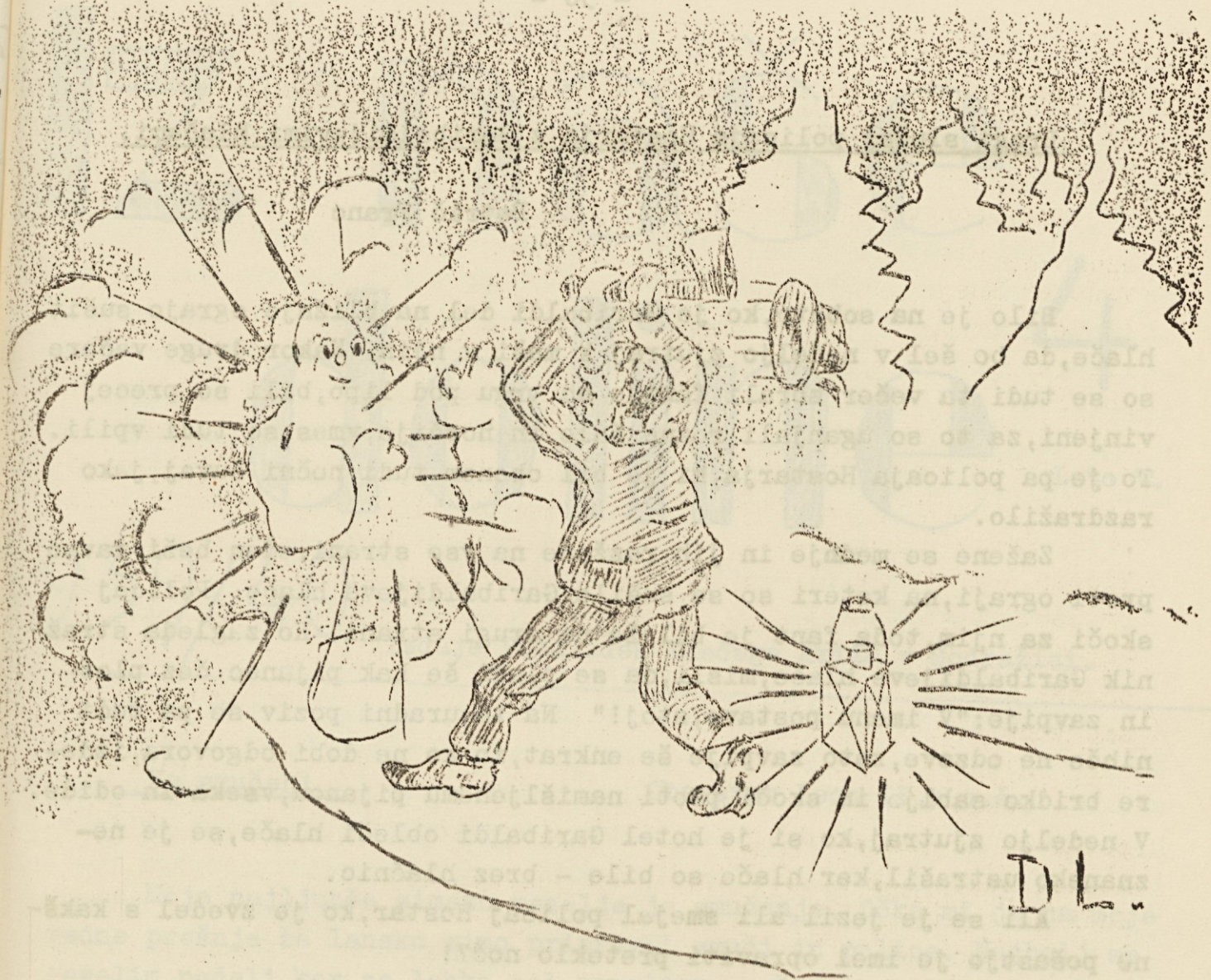
Odšli smo iz Splita podnevi in videla sem samo kamenje in ovce, ki so se pasle. Prišli smo v Zagreb. Oče so nas peljali v sredino mesta. Takoj sem opazila velikega jezdeca, spomenik bana Jelačića. Tudi v stolnici smo bili, da, celò pri sveti maši.

Vsepovsod je bilo veliko posebnosti, ki sem jih videla, zapomnila si pa nisem vseh. Utrujena sem bila in sem bila vesela, da smo se odpeljali v Ljubljano in od tam domov.

Moji zajci.

Peteh Ivan II. r. v. l. š.

Že dolgo sem premišljeval, kje bi kupil zajce. Pripravil sem hlevček. Zbil sem ga iz desk in navrata sem pribil mrežo. Delal sem ga tri dni. V nedeljo po Veliki maši je šel ata v Velike Lašče. Jaz nisem vedel, da bo prinesel zajce. Popoldne ob treh sem bil na kegljišču in je prišel brat povedat, da je prinesel ata zajce. Tekel sem v galopu domov. Ko sem prišel, sem videl, da sta zajka in zajec. Dal sem jima sena. Bila sta 20 din par. Ko jih je prinesel, sta bila stara dva in pol meseca. Jaz jih imam štiri mesece. Jesti jim dam štirikrat na dan, zjutraj, opoldne, popoldne in zvečer. Pasma so velike. Dlako imajo sivo.

Hu. čarovnica!

Marolt Anton IV.r.v.l.š.

Bilo je pred več leti, ko je bila v Hojčah gostilna. Mož iz naše vasi se je vračal precej pozno domov iz Hojč, čez Kofin, to je planjavo med Huđim koncem in Presko. Imel je v roki sekiro in svetilko, napravljal je čez dan les na Gašpinovem, nazaj grede se je pa oglasil v gostilni "Pri birtu" v Hojčah, ter tam izpil frakel žganja. Ko mož stopa tako naprej zamišljen, stopi nenadoma preden bela žena. Mož se hoče izogniti na nasprotno stran, a žena zopet na tisto stran kakor on, kamor se je hotel ogniti, se je postavila preden. Moža je to ujezilo, svetilko je postavil na tla in mahnil s sekiro proti njej. Takrat se je pa vsenaokoli zabliskalo, bila je sama luč poleg luči. v Hipu mu je odneslo klobuk, pred njim pa je bila lepa cesta, hodil je tu hodil, dokler ni zazvonilo pri Sv. Gregorju dnevu, zakrat se je znašel daleč na ono stran hriba v Grabnu brez klobuka in brez sekire in svetilke.

Drugi slučaj policaja Hostarja z Garibaldijevimi hlačami.

Petrič Franc

Bilo je na soboto, ko je Garibaldi del na bližnjo ograjo sušit hlače, da bo šel v nedeljo zjutraj k maši v njih. Kakor druge večere so se tudi ta večer zbrali fantje na trgu pod lipo, bili so precej vinjeni, za to so uganjali razne šale in norčije, vmes so tudi vpili. To je pa policaja Hostarja, ki je bil obenem tudi nočni čuvaj, jako razdražilo.

Zažene se mednje in jih razžene na vse strani, eden beži ravno proti ograji, na kateri so se sušile Garibaldijeve hlače. Policaj skoči za njim, toda fant je bil že na drugi strani. Ko zagleda stražnik Garibaldijeve hlače, misli, da se plazi še kak pijanec čez plot in zavpije: "V imenu postave, stoj!" Na tauradni poziv se pa tudi nihče ne odzove, zato zavpije še enkrat, in ko ne dobi odgovora, izdere bridko sabljo in skoči proti namišljenemu pijancu, vseka in odide. V nedeljo zjutraj, ko si je hotel Garibaldi obleči hlače, se je neznanško ustrašil, ker hlače so bile - brez hlačnic.

Ali se je jezil ali smejal policaj Hostar, ko je zvedel s kakšno pošastjo je imel opraviti preteklo noč?!

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE

IN SREČNO NOVO LETO !

